

Przewodnik



Bezdroża

Petersburg

Miasto białych nocy



ERGO
HESTIA®

Autorki przewodnika: Eliza Małek (rozdziały II, IV, V), Elżbieta Stefanowicz-Maciaszek (rozdziały I, III; *Minisłownik polsko-rosyjski*)

Aktualizacja i uzupełnienia: Miłosz Huber

Redaktor prowadzący: Maciej Żemojtel

Redakcja i korekta: Agata Leja-Werschner

Zdjęcia na okładkach:

Okł. I – © Andrey Ivanov | Dreamstime.com

Okł. IV – © Aleksander Potapov | Dreamstime.com

Projekt okładki: Paweł Polański, Paweł Panczakiewicz

Skład: Jan Szczurek

Wszelkie prawa zastrzeżone. Nieautoryzowane rozpowszechnianie całości lub fragmentu niniejszej publikacji w jakiegokolwiek postaci jest zabronione. Wykonywanie kopii metodą kserograficzną, fotograficzną, a także kopiowanie książki na nośniku filmowym, magnetycznym lub innym powoduje naruszenie praw autorskich niniejszej publikacji.

Wszystkie znaki występujące w tekście są zastrzeżonymi znakami firmowymi bądź towarowymi ich właścicieli.

Autor oraz wydawnictwo Helion dołożyli wszelkich starań, by zawarte w tej książce informacje były kompletne i rzetelne. Nie biorą jednak żadnej odpowiedzialności ani za ich wykorzystanie, ani za związane z tym ewentualne naruszenie praw patentowych lub autorskich. Autor oraz wydawnictwo Helion nie ponoszą również żadnej odpowiedzialności za ewentualne szkody wynikłe z wykorzystania informacji zawartych w książce.

Wydawnictwo Helion S.A.

ul. Kościuszki 1c, 44-100 Gliwice

tel.: 32 2309863

e-mail: bezdroza@bezdroza.pl, <http://bezdroza.pl>

Drogi Czytelniku!

Jeżeli chcesz ocenić tę książkę, zajrzyj pod adres:

<http://bezdroza.pl/user/opinie/?bepet5>

Możesz tam wpisać swoje uwagi, spostrzeżenia, recenzję.

Wydanie V

ISBN: 978-83-246-4181-9

Copyright © Helion, 2012

Spis treści

O autorkach	7
O przewodniku	7
▶ Rozdział I. Przygotowania i przejazd	9
Przygotowania do podróży	9
Przewodniki, mapy, słowniki i rozmówki	9
Formalności wizowo-paszportowe	9
Przepisy celne	10
Zameldowanie	11
Bilety ulgowe	12
Zabezpieczenia medyczne	12
Materiały fotograficzne	13
Niepełnosprawni	13
Wybór czasu podróży	13
Przejazd	14
Podróż koleją	14
Podróż samolotem	16
Podróż samochodem	16
▶ Rozdział II. Informacje historyczno-krajoznawcze	17
Charakterystyka geograficzna	17
Klimat	18
Czas	19
Białe noce	19
Historia i rozwój urbanistyczny miasta	20
Etymologia nazwy	21
Trudne początki	22
Nieszczęście pomogło... ..	26
Petersburg się bawi	28
Epoka Katarzyny II	30
Wiek XIX	33
Empirowy Petersburg	34
„W Moskwie wszędzie panny na wydaniu, w Petersburgu – kawalerowie”	36
Wiek XX	39
Pod rządami bolszewików	40
Komunałki	41
Miasto Lenina	43
Blokada Leningradu	44
Petersburg mostowy	45
Czasy powojenne	46
Barwy miasta	48
Pożegnanie z Leningradem. Niech żyje Sankt Petersburg!	49
Mieszkańcy Petersburga	51
Społeczeństwo, czyli Leningrad w Petersburgu	52
Cudzoziemcy w Petersburgu	54
Polacy	55
▶ Rozdział III. Informacje praktyczne	57
Dworce	57
Dworce kolejowe	57
Pociągiem po Rosji	58

































Dworce autobusowe	59
Lotniska	59
Porty rzeczne i morskie	60
Komunikacja miejska	60
Metro	61
Taksówki i wynajem samochodów	61
Propozycje wycieczek zorganizowanych	62
Wycieczki autokarowe	62
Wycieczki trolejbusowe i tramwajowe	63
Po rzekach i kanałach	63
Informacja turystyczna i pomoc konsularna	64
Wymiana waluty	65
Noclegi	66
Jak bezpiecznie wynająć pokój?	66
Hotele pięciogwiazdkowe	67
Hotele średniej klasy	67
Hotele ekonomiczne (tanie)	69
Hostele, schroniska, domy studenckie, motele	69
Wyżywienie	71
Kuchnia wegetariańska	72
Dania rybne	72
Kuchnia europejska	73
Kawiarnie artystyczne	73
Kuchnie egzotyczne	74
Kuchnia żydowska	74
Kawiarnie i cukiernie	75
Bistra	75
Muzea	76
Muzea sztuki	76
Muzea teatralne i muzyczne	79
Muzea historii i kultury Petersburga	80
Muzea wojskowo-historyczne	82
Muzea przyrodnicze	83
Muzea literatury	84
Muzea nauki i techniki	85
Różne	86
Kalendarium wydarzeń i festiwali	87
Poczta, telekomunikacja	94
Zakupy	94
Kuchnia	95
► Rozdział IV. Trasy spacerów po mieście	99
Trasa 1. Śladami Piotra I	99
Trasa 2. Wyspa Wasilewska	106
Trasa 3. „Słoneczna strona” Prospektu Newskiego	111
Trasa 4. Prospekt Newski – w cieniu zabytków	116
Trasa 5. Reprezentacyjne place Petersburga	128
Trasa 6. Mosty, place i ogrody	137
Trasa 7. Od placu Siennego do placu Teatralnego	144
Trasa 8. Świątynie i cmentarze Ławry Aleksandra Newskiego	153
► Rozdział V. Okolice miasta	157
Carskie rezydencje podmiejskie	157
Peterhof (Pietrodworiec)	158
Strelna	163

Carskie Sioło	165
Pawłowski	170
Gatczyzna	175
Łomonosow (Oranienbaum)	177
Kronsztađ	178
Wyspa Wałaaam	179
Na północ...	181
Minisłownik polsko-rosyjski	183
Ważniejsza wykorzystana literatura	187
Indeks ważniejszych obiektów	188

Spis planów i map

Petersburg – skoroszyt map.....	przednia okładka
Petersburg. Informacje praktyczne.....	96–97
Peterhof (Pietrodworiec)	159
Carskie Sioło (Puszkini).....	166
Pawłowski	171
Gatczyzna.....	176
Mapa 1.	wkładka kolorowa
Mapa 2.	wkładka kolorowa
Mapa 3.	wkładka kolorowa
Mapa 4.	wkładka kolorowa
Schemat metra	wkładka kolorowa
Okolice Petersburga.....	tylna okładka

Objaśnienie symboli używanych na mapach

 Informacja turystyczna	 Teatr
 Dworzec kolejowy	 Biblioteka
 Dworzec autobusowy, trolejbusowy	 Uniwersytet, szkoła
 Parking	 Szpital
 Lotnisko	 Park, ogród botaniczny
 Przystań morska, rzeczna	 Ogród zoologiczny
 Hotel, pensjonat	 Kościół katolicki
 Hostel, internet	 Cerkiew prawosławna
 Kemping	 Meczet
 Agencja nieruchomości	 Obiekt zabytkowy
 Targ	 Muzeum
 Restauracja	 Pałac
 Kawiarnia	 Zamek
 Poczta	 Wieża
 Telefon	 Pomnik
 Filharmonia	 Cmentarz

Spis ramek

Ramki szare

Białe noce.....	20
Imię zobowiązuje	22
Petersburg 1720 r. oczami Polaka	24
Błotnista podstawa.....	25
<i>Do J.D.</i>	35
Z listu Onufrego Pietraszkiewicza do przyjaciela (grudzień 1824/styczeń 1825 r.).....	37
Komunałka	42
Ogłoszenia z czasów blokady	45
Nieprzyzwoite kolory	49
10 lat „nowego” Petersburga. Uwagi historyka.....	52–53
W petersburskim trolejbusie.....	60
Warto pamiętać.....	64
Z ukazu Piotra I o „assamblejach” (1718).....	110
Restauracja Talona	113
Grób Stanisława Poniatowskiego	124
Adam Mickiewicz.....	126
Pałac Zimowy	129
Plac Pałacowy	131
Plac Senacki w 1905 r.....	134
Jeździec Miedziany	135
Carskie poczucie humoru.....	136
Koszary	140
Wstydlive piękno.....	141
Wejście do Ogrodu Letniego.....	142
Pałac Letni Piotra I.....	143
<i>Ogród Letni</i>	144
Oniegin w Teatrze Wielkim (Kamiennym)	148
Śmierć Rasputina.....	150
Sobór Troicki	155
Carskie rezydencje w <i>Dziadach</i>	157
Fontanny Peterhofu.....	162
Pomnik Puszkina.....	168
Spotkanie w Carskim Siole.....	169
Pawłowski końca XIX w.	174

Ramki białe

Formalności wizowe	10
Karta migracyjna Federacji Rosyjskiej.....	11
Przed podróżą koleją.....	15
Sankt Petersburg	17
Ludność Petersburga w XVIII w.	33
Ludność Petersburga w 2. poł. XIX w.	39
Ludność Petersburga w latach 1939–2005.....	48
Ważne numery	95

Rozdział IV

Trasy spacerów po mieście

Trasa 1

Śladami Piotra I

Wyspa Zajęcza – Twierdza Pietropawłowska – sobór św.św. Piotra i Pawła – pomnik Piotra I – Domek Łodzi – muzeum Artylerii – willa Matyldy Krześcińskiej – meczet – Nachimowska Szkoła Morska – krążownik „Aurora” – domek Piotra I – Nabrzeże Piotrowskie – plac Św. Trójcy (Troicki) – most św. Trójcy, Ogród Botaniczny (opcjonalnie).

Pierwsza trasa zapoznaje z najstarszymi, zachowanymi do dzisiaj zabytkami miasta nad Nową, prowadzi od miejsc, które dały początek grodowi św.św. Piotra i Pawła na Wyspie Zajęczej i po dzielnicy Piotrogradzkiej. W trakcie spaceru będziemy mieli okazję zobaczyć Twierdzę Pietropawłowską, która była nie tyle twierdzą, co więzieniem politycznym (tu trzymano m.in. T. Kościuszkę), sobór, w którym został pochowany Piotr I i prawie wszyscy jego następcy oraz niezwykle pomnik Piotra I dłuta Michaiła Szemiakina. W drugiej części spaceru obejrzymy zabytki z początku XX w., w tym pałac słynnej primabaleriny Matyldy Krześcińskiej (kolejny polski akcent) i sąsiadujący z nim meczet, a ci z Państwa, którzy interesują się historią polityczną i wojskową, mogą jeszcze zobaczyć Nachimowską Szkołę Morską i krążownik „Aurora”.

Skierujemy się potem na Nabrzeże Piotrowskie, gdzie wciąż stoi drewniany domek cara, a dalej dom dla więźniów politycznych na placu Troickim. Zakończymy spacer obejrzeniem jednego z najładniejszych mostów – Troickiego.

Trasę proponujemy rozpocząć, ze względu na wygodny dojazd, przy przystanku metra „Gor’kowskaja” (Горьковская). Z tego punktu rozpoczniemy też wycieczkę opcjonalną.

Według petersburskiej legendy 300 lat temu Piotr I, obchodząc Wyspę Zajęczą, wyciął dwa kawałki darni, które ułożył jeden na drugim na kształt krzyża, mówiąc: „Tu będzie miasto!”. Potem wziął łopatę i zaczął kopać rów. Wtedy nad Wyspą Zajęczą pojawił się orzeł i zaczął szybować nad carem. Kiedy rów osiągnął długość 2 arszynów, a stało się to 16 maja 1703 r., w dzień Świętej Trójcy, car włożył do kamiennej skrzynki, poświęconej przez popa, złotą szkatułę z relikwiami Andrzeja Apostoła, każąc na wieki wyryć napis: *Roku Pańskiego 1703, maja 16, Wielki Hosudar Car i Wielki Książę Piotr Aleksiejewicz, Samodzierzca Wszech Rosji, założył miasto Sankt Petersburg.* Położywszy kamień węgielny

pod budowę miasta, car, jak głosi legenda, własnoręcznie zbudował sobie drewniany domek i rozpoczął budowę drewnianej cerkwi pw. Świętej Trójcy.

Tyle legenda. Najstarszą budowlą Petersburga była **Twierdza Pietropawłowska**, która jest naszym pierwszym celem. Pomyślana jako obiekt obrony z bastionami wyposażonymi w armaty, była w istocie więzieniem. Masywne kamienne ściany i wydzielone cele miały służyć jako miejsce odosobnienia. Budowę twierdzy nadzorował sam car, a pod jego nieobecność ktoś z jego najbliższego otoczenia.

Na teren twierdzy wchodzimy **mostem św. Jana**, mijając kolejno **BRAMĘ ŚW. JANA** (Mapa 2, H12) i prowadzącą do najstarszej części twierdzy **BRAMĘ ŚW. PIOTRA** (Mapa 2, H12), zwieńczoną figurą dwugłowego orła i ozdobioną płaskorzeźbą przedstawiającą apostoła Piotra, który powala pogańskiego maga Szymona, oraz posągami Bellony i Minerwy, symbolizującymi mądrość i sztukę wojenną Piotra I. W całej twierdzy, mającej kształt wydłużonego sześciokąta, zbudowano sześć bastionów: od strony Newy – Bastion Carski, Bastion Naryszkina i Bastion Trubeckiego (w tym ostatnim byli więzieni m.in. Tadeusz Kościuszko i Julian Ursyn Niemcewicz), na przeciwległej stronie – Bastion Zotowa, Bastion Gołownina i Bastion Mienszykowa. Początkowo wały były usypane z ziemi, później na ich miejscu wzniesiono mury z cegły, a od strony Newy wzmocniono je granitowymi blokami. Jeśli zaplanuj Państwo pobyt w Twierdzy czy w jej pobliżu o godz. 12.00, to będą Państwo mieli okazję usły-

szę wystrzał z jednego z dział stojących na murach Bastionu Naryszkina, obwieszający południe.

Najważniejszym obiektem w obrębie murów jest **SOBÓR ŚW.ŚW. PIOTRA I PAWŁA** (Mapa 2, H12), zbudowany w latach 1714–20 na miejscu drewnianej cerkwi z 1703 r. Prace nad wyposażeniem cerkwi trwały jednak dłużej – aż do 1733 r., wtedy też sobór został uroczystie poświęcony. Domenico Trezzini, planując sobór, który niczym nie przypominał kopulastych trójnawowych soborów rosyjskich, wzorował się na europejskich kościołach barokowych. Nadzwyczaj okazałe prezentowała się strzelista wielokondygnacyjna dzwonnica, zwieńczona połączoną iglicą. Na jej szczycie, na wysokości 122,5 m, umocowano ogromną figurę anioła z krzyżem (wysoki na 3,2 m, o rozpiętości skrzydeł – 3,8 m). Aż do lat 60. XX w. była to najwyższa budowla Petersburga. Ogromna iglica soboru przyciągała jednak nie tylko ludzi, ale i pioruny w czasie burz. Z tego też powodu sobór przeżył trzy pożary, z których ostatni – w 1756 r., okazał się tragiczny w skutkach. Właśnie wtedy roztopiły się dzwony i spłonął drogocenny zegar z kurantami. Jednak dzięki kamiennym ścianom ogień nie przedostał się do wnętrza świątyni i dlatego ocalały malowidła na ścianach. Zegar z kurantami i dzwonnice odbudowano. Kuranty biją co godzinę również dzisiaj i są jedną z większych atrakcji turystycznych.

Wnętrze soboru odznacza się niezwykle przepychem. Rzeźbiony w drewnie, złożony ikonostas zajmuje całą szerokość świątyni, a carskie wrota, umiejscowione

zgodnie z prawosławnym obrządkiem na osi cerkwi, całą nawę główną. Jest to dzieło snycerzy moskiewskich, którzy realizowali projekt Iwana Zarudnego. Ponieważ sobór pełnił jednocześnie funkcję cerkwi katedralnej i nadwornej, Piotr I rozkazał, by umieszczano w nim trofea wojsk rosyjskich (np. sztandary bojowe Szwedów zdobyte w bitwie pod Połtawą w 1709 r.). Znalazły się tam również przedmioty wykonane przez cara (np. niewielkie ikony wytoczone przez niego na tokarce) lub związane z jego osobą. Z czasem sobór stał się nekropolią rosyjskich imperatorów; znajdują się tu sarkofagi wszystkich carów, z wyjątkiem Piotra II, który umarł i został pochowany w Moskwie. Sarkofag Piotra I jest zlokalizowany po prawej stronie ikonostasu. 17 lipca 1998 r., dokładnie w 80. rocznicę rozstrzelania Mikołaja II i jego rodziny przez bolszewików, odbyła się skromna ceremonia pogrzebania doczesnych szczątków ostatniego cara, jego najbliższych i sług domu. Prezydent Borys Jelcyń, który w ostatniej chwili zdecydował się na uczestnictwo w tej uroczystości (patriarcha Aleksij II odmówił udziału, gdyż rosyjska Cerkiew prawosławna ma wątpliwości co do autentyczności ekshumowanych wcześniej zwłok), powiedział m.in.: „Oddając ziemi szczątki niewinnie zamordowanych, pragniemy odkupić winy przodków. (...) Winni jesteśmy wszyscy”. W sierpniu 2000 r. Sobór Rosyjskiej Cerkwi Prawosławnej kanonizował Mikołaja II (wcześniej uczyniła to Rosyjska Cerkiew za Granicą) wraz z żoną i dziećmi oraz innymi 860 ofiarami terroru bolsze-

wickiego, co oznacza, że ostatni car Rosji został uznany za świętego nie jako monarcha, lecz jako jeden z męczenników za wiarę. W 1906 r. obok soboru zbudowano kaplicę, w której grzebano członków carskiej rodziny. Niestety, tę część nekropolii całkowicie zdewastowano, sarkofagi jako „niemające wartości historycznej i artystycznej”, a także okratowanie ołtarza przetopiono, w kaplicy zaś urządzono magazyn. Obecnie trwają prace nad rekonstrukcją nagrobków, a w kaplicy nadal znajduje się **MUZEM HISTORII SANKT PETERSBURGA** (Mapa 2, H12).

Ponieważ wewnątrz soboru odznacza się wspaniałą akustyką, latem urządza się tu koncerty muzyki cerkiewnej i ludowej. Bilety można nabyć przy wejściu do cerkwi.

Pod wschodnią ścianą soboru znajduje się **cmentarz Komendantów**, na którym pochowano tych komendantów twierdzy, którzy zmarli na służbie. Do ich obowiązków należało m.in. zawiadanie cara o wznowieniu żeglugi na rzece, na znak czego przynosili mu czarę wody zaczerpniętej z wolnej od lodu Newy.

Naprzeciwko cmentarza Komendantów ustawiono w 1991 r. **POMNIK PIOTRA I** (Mapa 2, H12) dłuta Michaiła Szemiakina. Przedstawia on siedzącego w fotelu starego, zmęczonego ogromem wykonanej pracy człowieka. Światowej sławy rzeźbiarz, wygnany z kraju w 1971 r., podarował swojemu rodzinnemu miastu to niezwykle dzieło, wywołując mnóstwo sporów natury estetycznej i nie tylko. Tradycjonaliści twierdzą bowiem, że Szemiakin sprofanował postać cara reformatora,

miłośnicy nowej sztuki mówią, że próbował on popatrzeć na Piotra jak jego poddani: z pozycji klęczącej (to by tłumaczyło, dlaczego nogi i tułów imperatora są tak masywne, a głowa mała).

Z zachodniej strony soboru na placu Soborowym znajduje się niewysoki budynek zwieńczony figurą *Alegoria Nawigacji* dłuta Dawida Jensena (1891). To słynny **DOMEK ŁODZI** (*Mapa 2, H12*), zbudowany w latach 1761–65 przez Aleksandra Wista. Umieszczono w nim sprowadzoną z Holandii łódź, na której młody Piotr ćwiczył się w sztuce żeglowania na podmoskiewskiej rzeźce Jauzie. Obecnie oryginał „dziadka rosyjskiej floty” znajduje się w Centralnym Muzeum Marynarki Wojennej (zob. s. 82), tu zaś wystawiono jego kopię. W Domku Łodzi można kupić ładne, choć drogie pamiątki.

Opuuszczamy twierdzę i mostem Kronwerskim wracamy do dzielnicy Piotrogrodzkiej. Skręcamy w ulicę Kronwierskaja nab. Wkrótce po lewej stronie zobaczymy okazały budynek w kształcie podkowy, zbudowany z cegły i tworzący zewnętrzne umocnienie Twierdzy Pietropawłowskiej. Został wzniesiony w latach 1849–60 przez Piotra Tarmańskiego z przeznaczeniem na magazyny wojskowe. Dzisiaj mieści się tu **MUZEUM ARTYLERII** (*Mapa 2, G11*), w którym zgromadzono mundury, sztandary, drobną broń, ale przede wszystkim ok. 600 pojazdów ciężkiej artylerii, w tym wiele czołgów. Oprócz tego muzeum może się poszczycić ciekawą kolekcją broni średniowiecznej. Jest tu również opancerzony wóz, którym W. I. Lenin przejechał w 1917 r. z Dworca Finlandzkiego do

willi Matyldy Krześcińskiej, dokąd właśnie się udajemy.

Dom przy ulicy Bolszaja Dworianskaja 2–4, jest szczególnie związany z historią Petersburga. To tzw. **WILLA MATYLDY KRZEŚCIŃSKIEJ** (1872–1971) (*Mapa 2, G13*), tancerki rosyjskiej polskiego pochodzenia, w latach 1895–1917 gwiazdy Teatru Maryjskiego (zob. s. 147) w Petersburgu. Po rewolucji ta primaballerina assoluta, niezrównana wykonawczyni partii tytułowych w balecie klasycznym (*Esmeraldzie C. Pugniego, Śpiącej królowie P. Czajkowskiego i in.*), przebywała na emigracji w Paryżu. Rezydencja Krześcińskiej jest jednym z najpiękniejszych okazów architektury secesyjnej w Petersburgu. Siedziba „zaczarowanej księżniczki”, jak nazywano Krześcińską, przyciąga wzrok asymetrią oraz różnorodnością materiałów i technik budowlanych. Fasady mienia się różnymi kolorami naturalnego kamienia i granitu, połączonych z kutym metalem, szkłem i ceramiką. Spośród wnętrz willi największe wrażenie sprawia elegancka sala recitalowa, z której można było wyjść wprost do oranżerii. Matylda Krześcińska to barwna postać – znana tancerka wślawiła się bowiem kilkoma głośnymi romansami, m.in. z młodym Mikołajem II oraz wielkim księciem Andrzejem (z którym wzięła ślub w Paryżu). Po rewolucji willę i jej wyposażenie przejęli bolszewicy i w 1917 r. urządzili tu swoją siedzibę. We wspaniałych sukniach Krześcińskiej paradowała później Aleksandra Kołontaj – słynna z piękności bolszewicka feministka, przeciwniczka „małżeństwa burżuazyjnego” oraz pro-

pagatorka teorii „szklanki wody” (zgodnie z którą stosunek seksualny to tyle, co wypicie szklanki wody), a w latach 1923–45 ambasador ZSRR w Norwegii, Szwecji i in. krajach. Z balkonu **willi Krześcińskiej** Lenin wygłosił przemówienie do tłumów petersburzań. Zwiedzający muzeum w letnie dni korzystają z możliwości powtórzenia charakterystycznego gestu przemawiającego wodza i robią sobie fotografie na balkonie. Obecnie mieści się tu **Muzeum Historii Politycznej Rosji**. Część muzeum zajmuje ekspozycja poświęcona Krześcińskiej.

W latach 1910–14 przy ulicy Kronwerkskiej 7, w sąsiedztwie willi Krześcińskiej, na terytorium, które od wieku XVIII zajmowała Tatarska Słoboda, pojawił się budynek **MECZETU** (Mapa 2, G13), wprowadzający nieco egzotyki do wizerunku miasta. Został on zaprojektowany przez zespół architektów w składzie: N. Wasiljew, S. Kriuczinski, A. Bubyri i A. von Gogen. Pieniądze na meczet zbierano w całej Rosji, budowę wsparli Piotr Stołypin i emir Buchary. Przy planowaniu świątyni wzorowano się na mauzoleum Tamerlana „Gur-Emir” w Samarkandzie. W majolikowej dekoracji kopuły i portali meczetu znawcy dopatrują się nie tylko zależności od sztuki Azji Środkowej XIV i XV w., ale i wpływów modnej wówczas secesji. Pierwsze nabożeństwo dla wiernych odbyło się tu w 1913 r. na 300-lecie dynastii Romanowów. W latach 1938–56 meczet był zamknięty, a w 1956 r. oddano go ponownie muzułmanom. Prace renowacyjne, rozpoczęte przed laty, wciąż jeszcze trwają. Wejście do świątyni tylko dla wiernych.

Naszym kolejnym celem jest nabrzeże Piotrogrodzkie, przy którym znajduje się budynek w stylu wczesnego baroku (z czasów Piotra I) z charakterystycznymi białymi kolumnami. Jest to **NACHIMOWSKA SZKOŁA MORSKA** (Mapa 2, G14). Na poziomie trzeciej kondygnacji, stoi w zgrabnej niszy **popiersie Piotra I**, wg projektu W. W. Kuzniecowa (1909–11). Właśnie w tej szkole kształcą się admirałowie i dowódcy rosyjskiej floty morskiej. Naprzeciw budynku 1 listopada 1948 r. zacumowano **KRĄŻOWNIK „AURORA”** (Mapa 2, G14), który od 1956 r. pełni rolę muzeum. Można na nim obejrzeć działło, z którego strzelano, dając sygnał do szturm na Pałac Zimowy. Są tu również ekspozyty dotyczące historii krążownika. Jest to z pewnością gratka dla miłośników marynistyki.

Kierujemy się teraz na Nabrzeże Piotrowskie, aby dojść do usytuowanego na prawym brzegu Newy **DOMKU PIOTRA I** (Mapa 2, G13). W 1703 r. holenderscy cieśle zbudowali dla cara parterowy domek z pomalowanych na czerwoną drewnianych bali (miały w ten sposób imitować cegłę), z dachem pokrytym gontem i dużymi oknami chronionymi z zewnątrz drewnianymi okiennicami, wykonanymi również „na sposób holenderski”. Drzwi wejściowe z trudem mieściły gospodarza (Piotr był bardzo wysoki, miał 204 cm wzrostu). Wnętrze domku jest podzielone na dwie obite płótnem i przedzielone sienią izby, w jednej z nich car przyjmował interesantów, druga pełniła funkcję jadalni i sypialni zarazem. Ponieważ w budynku nie było pieca, z „rezydencji”

korzystano tylko przy sprzyjającej pogodzie (zob. też *Muzea*).

W 1784 r. Katarzyna II kazała obudować domek Piotra I zadaszoną wiatą. Dzięki takiemu „futerałowi” zachował się do dnia dzisiejszego, stając się z czasem jednym z miejsc magicznych nadnewskiej stolicy: Dymitr Lichaczow wspomina, że na przełomie XIX i XX w. petersburscy uczniowie obowiązkowo odwiedzali domek Piotra I przed rozpoczęciem roku szkolnego. Dzisiaj pełni funkcję muzeum. Przed nim znajduje się zejście ku Newie ozdobione figurami lwów, przywiezionymi z Mandżurii w 1907 r. Z muzeum sąsiaduje ostatni z wielkopsiężących pałaców (zbudowano go w 1913 r. wg projektu A. S. Chrienowa). Dzisiaj jest to reprezentacyjna siedziba

pełnomocnego przedstawiciela prezydenta Federacji Rosyjskiej w Północno-Zachodnim Okręgu Federalnym.

Na początku XVIII w. obok domku Piotra I, wzdłuż Newy powstały (niezachowane) rezydencje najbardziej znaczących dostojników państwowych – A. Mien-szykowa, M. Gagarina, P. Szafirowa i in. W domu Szafirowa w 1725 r. odbyło się pierwsze uroczyste posiedzenie Akademii Nauk.

Za muzeum rozpościera się **PLAC ŚWIĘTEJ TRÓJCY** (*Mapa 2, G13*), in. Troicki. Do 1730 r. był to centralny plac nowej stolicy, tu przez pewien czas miały siedzibę urzędy państwowe, tu odbywały się ważne ceremonie państwowe, parady wojska. Później plac Św. Trójcy stanowił centrum handlowe tej części miasta



© Andrey Stanislav | Fotolia.com

z licznymi sklepami, drukarnią i pierwszą w Petersburgu giełdą. W XX w. przeszedł do historii Petersburga jako miejsce, gdzie w okresie rewolucji 1905 r., podczas tzw. „krwawej niedzieli”, dokonano masakry robotników. Na pamiątkę tamtych wydarzeń po 1917 r. plac przemianowano na plac Komuny (później Rewolucji), aby po 1991 r. znów powrócić do dawnej nazwy. W latach 1929–33 zbudowano tu (w stylu konstruktywizmu) **dom-komunę dla więźniów politycznych** (plac Św. Trójcy 1). W 1990 r. na pobliskim skwerze położono kamień węgielny pod **pomnik Ofiar represji politycznych w Piotrogradzie – Leningradzie**.

Na koniec spaceru proponujemy obejście pierwszego stałego mostu łączącego Wyspę Piotrogradzką z lądową częścią Petersburga. W latach 1897–1903 francuscy inżynierowie Vincent Chabrol i René Patouillard zaprojektowali dziesięć-przesłowy **most Św. Trójcy** (Mapa 2, H13) o długości 582 m. Konstrukcję wyróżniają nie tylko wysokie parametry techniczne, ale i piękne secesyjne latarnie, balustrady i obeliski ozdobione dziobami okrętów (rostrami). Otwarcie mostu uświetniło obchody 200-lecia Petersburga.

Opcja 1a – Ogród Botaniczny. Gdy znajdujemy się przy stacji metra Gor'kowska możemy rozejrzeć się po pięknym parku, gdzie wiele petersburżan przychodzi wieczorem na odpoczynek. Są tam ładne dywany kwiatowe, jest też skalniak, a przede wszystkim atmosfera tego miejsca jest spokojna, bez zgiełku jaki wywołują turystyczne grupy wycieczkowe. Warto udać się ulicą Kamiennoostrow-

skij prospekt w kierunku przeciwnym niż skrzyżowanie pięciu ulic (w pobliżu jest stacja metra Piotrogradzka). Jeśli będziemy szli dalej, to po przekroczeniu rzeki Karpowka i Mała Newa dojdziemy do parku „Tichy Otdych”, czyli spokojny wypoczynek, położonego na dużej wyspie Kriestowskiej, jeśli zaś skręcimy w prawo w kierunku prospektu Medikov i dalej w prawo za mostem na rzece Karpovka – dojdziemy do **Ogródu Botanicznego**. Ogród ten należy do Rosyjskiej akademii Nauk Instytutu Komarova, wielkiego uczonego, botanika, który pracował w budynku znajdującym się na terenie ogrodów, tworząc ogromną kolekcję zasuszonych roślin z wielu kontynentów. Warto wspomnieć, że w ogrodzie tym znajduje się palmiarnia (wg pracowników ogrodu trzecia co do wielkości na świecie!). Przed oblężeniem Petersburga szczyła się ona kilkuset tysięczną liczbą roślin posegregowanych wg różnych stref klimatycznych, od stepu poprzez półpustynie i pustynie do tropików włącznie. W trakcie oblężenia naukowcy, pracownicy ogrodu z narażeniem życia starali się na własną rękę chronić okazy trzymając rośliny w swoich domach (szczególnie po bombardowaniu, które zniszczyło jedną z oranżerii). Udało się dzięki temu uratować wiele okazów, co świadczy o wielkim oddaniu tych ludzi. Dziś orestaurowane oranżerie zachęcają do zwiedzania pięknych okazów sagowców, lilii wodnych i innych roślin, a w pobliskim instytucie można zwiedzać zasuszone okazy roślin, niektóre z nich pochodzą z egzotycznych stron świata.



Petersburg to Wenecja Północy, miasto kanałów, mroźnych zim, białych nocy i zacisznych zaułków, w których czuć jeszcze klimat czasów powieści Tolstoja i Dostojewskiego. Dziś w historycznym centrum Sankt Petersburga, uznanym przez UNESCO za „doskonałe wcielenie idei regularnego miasta”, znajduje się ponad trzy tysiące zabytków i około dziewięćset placówek kulturalnych. Czas przekonać się, że dawna stolica rosyjskiego imperium może z powodzeniem konkurować z Paryżem czy Amsterdamem.

Przewodniki Bezdroża przybliżają historię i kulturę opisywanych miast oraz oprowadzają po ich najbardziej fascynujących zakątkach. Treść uporządkowano dla wygody w układzie trasowym. Opisom zabytków i innych atrakcji turystycznych towarzyszą przejrzyste mapy oraz ramki z ciekawostkami, czyniące z przewodnika pasjonującą lekturę nie tylko w czasie podróży. Informacje praktyczne pomagają zaplanować wyjazd i odnaleźć się w odwiedzanym miejscu. Całość zamknięta w praktyczny minislowniczek.



Nr katalogowy: 7 6 8 1



Księgarnia internetowa:
<http://bezdzoza.pl>



Zamówienia telefoniczne:
0 801 339900
0 601 339900

Sprawdź najnowsze promocje:

- <http://bezdzoza.pl/promocje>
 - <http://bezdzoza.pl/bestsellery>
- Zamów informator podróżniczy:
• <http://bezdzoza.pl/newsletter>

Helion SA
ul. Kościuszki 1c, 44-100 Gliwice
tel.: 32 230 98 63
e-mail: bezdzoza@bezdzoza.pl
<http://bezdzoza.pl>

ISBN 978-83-246-4181-9



9 788324 641819 >

Cena 34,90 zł